

Difs.

720

H

Difs. F. 720(4)

DISSERTATIO INAUGURALIS
JURIDICA
DE
JURISDICTIONE
SIC DICTA
VOLUNTARIA.

QUAM
CUM SUBJUNCTIS EX UNIVERSO
JURE ET SCIENTIA POLITICA
THESIS
ANNUENTE INCLYTA FACULTATE JU-
RIDICA ALMAE UNIVERSITATIS HER-
BIPOLENSIS
PRO IMPETRANDO
GRADU DOCTORIS
IN UTROQUE JURE
SUMMISQUE EJUS HONORIBUS
OBTINENDIS
PUBLICAE ERUDITORUM DISQUISITIONI
SUBMITTIT

FRANCISCUS STOEHR,
GEROLOCURIANUS, PHILOSOPHIAE DOCTOR,
AUCTOR ET DEFENDENS.

WIRCEBURGI IN AUDITORIO JURIDICO
DIE V. MAJI MDCCCXVIII HORA OCTAVA MATUTINA
AD DECIMAM USQUE,

Typis Francisci Ernesti Nitribitt, Universitatis
Typographi.

I C. a. N. 73.

In primis hominis est propria veri inquisitio at-
que investigatio.

Cicero de officiis.

Lib: I. cap: 4.

P R A E F A T I O.

Cogitantem, quam ex infinito juris universi campo sumerem materiam, quae serviret elaborandae pro more dissertationi, adduxit me finis quaestionis meae inauguralis ad ipsam hanc, de qua verba dein sum facturus.

Hunc enim finem intendit quaestio illa, „*ut ex natura juramenti principiisque juris naturalis probem, „juramentum — qua medium probandi*

juridicum — hisce temporibus finem, ob quem datum est, nequaquam, vel rarius attingens et incertius, — e judiciis aut removendum prorsus, aut saltem esse restaurandum adeo, ut illi, cujus causa est introductum, fini nostra etiamnum aetate procul dubio respondeat.“

Utique remedia, quibus id efficiatur, plurima jamjam inveniri praeparata contenderim; at jurisdictione sic dicta voluntaria — *rite concepta* — praesens idque saluberrimum contineri remedium arbitratus, in hac tum per se, cum ob alias insuper rationes juridicas volui versari.

RATIO SCRIBENDI.

Quae vero jurisdictio sic dicta voluntaria, qualis revera nunc existit, cum illud, quod in ea vidi remedium et commodum insigne, experientia teste non praestiterit; hinc natura rei meaeque justificatione causae quem sequens Conspectus ostendit, disserendi modum statuit.

Ut, lector benevole, illius memor
proverbii „errare humanum est“ tenue hoc
tentamen, quod parum quidem *novi* ha-
bere palam profiteor, quoque multum
veri velim contineri, feras amice, precor
et obsecro

CONSPECTUS.

CAPUT I. Jurisdictio sic dicta voluntaria quomodo in civitatibus hucusque sit concepta et administrata:

SECTIO PRIMA. Qua continentur Generalia de jurisdictione sic dicta voluntaria.

§. 1. Notio.

§. 2. Quinam actus jurisdictione voluntaria contineantur.

§. 3. Subjectum, cui est commissa.

§. 4. Modus procedendi.

SECTIO SECUNDA. Agens de praecipuis *in specie* quibusdam jurisdictionis s. d. voluntariae actibus.

§. 5. Actuum jurisdictionis s. d. voluntariae duae species.

§. 6. *Actus quidam praecipui,*

1) in contractibus ineundis,

§. 7. 2) in testamentis condendis,

§. 8. 3) in re hypothecaria,

§. 9. in ceteris jurisd. vol. objectis pertractandis.

§. 10. Corollaria.

CAPUT II. Meditationes circa hanc materiam.

§. 11. Quaenam hic occurrant quaestiones.

Qu. I. Quibusnam fere laboret defectibus ista hucusque perlustrata jurisdictio voluntaria.

Qu. II. In quibus consistent media, quibus sanentur defectus cogniti.

Qu. III. An et quomodo possit fieri, ut haec, quae civitatis fine nititur, ratio in republica quavis exerceatur revera.

CAPUT III. Commoda quam maxima redeunt illi reipublicae, in qua jurisdictio ista voluntaria — rite concepta — administratur accurate.

DISPOSITIO.

SECTIO PRIMA. Infinita causarum series imminuitur.

SECTIO SECUNDA. Aliquod etiam ex illis, — de quibus in quaestione mea inaugurali mentionem feci — idque insigne, pro restaurando juramento, remedium est jurisdictio sic dicta voluntaria.

CAPUT I.

Jurisdictio sic dicta voluntaria quomodo in civitatibus hucusque sit concepta et administrata.

SECTIO PRIMA.

Qua continentur Generalia de jurisdictione sic dicta voluntaria.

§. 1.

N o t i o.

Cum omnis, quae a ratione suscipitur de aliqua re, institutio, monente Cicero-
ne *a)* debet a definitione proficisci, ut intelligatur, quid sit id, de quo dispute-
tur, qua neglecta procedimus ad id ipsum,
de quo futura disputatio est, incerto qua-

a) De offic. lib. 1. cap. 2. fin.

si gradu; quandam etiam jurisdictionis voluntariae definitionem praemittendam esse hoc loco putavi. Quod ut rite fiat, primo dicendum est *de jurisdictione* in genere, *de voluntaria* dein (jurisdictione) in specie.

Jurisdictionem autem vel *facultatem* dicendi juris, vel actum esse, *b)* non est, cur moneam; *illam* autem vel esse *simpli-*
cem, quae nudam statuendi, non aequae et exequendi iuris potestatem habet, vel *cum imperio conjunctam*, quae non pronunciare de facinorosis tantum, verum et animadvertere in eos potest; atque *hanc ipsam* esse vel *meram*, quae a nemine impeditur, quamque jurisdictionem *liberam* veteres dixisse auctores constat, *c)* vel *mixtam*, unde provocari potest, passim legimus.

Complures vero, quid sibi vellent

b) Cic. ad famil. II. epist. 13. Sueton. Ner. cap. 14.

c) Sueton. Calig. cap. 16. „magistratibus jurisdictionem liberam, et sine sui appellatione concessit.“

ista verba, *jus dicere* *) secum haud reputantes, magistratum porro exequentem varia, eaque quam maxime diversa (contentiosa et non contentiosa) videntes a recta via lapsi, justo plura, quam quae suaderet ratio probabilis et concederet iurisdictionis notio, hac ipsa sunt complexi, temere posthac, quo magis singularem suam procedendi rationem tuerentur, adtulerunt divisionem iurisdictionis in *contentiosam* et *voluntariam* d), quarum al-

*) E. gr. *jus dicere* ex syngrapha alicujus creditoris. Cic. epist. V. ad Attic. epist. ult.

d) Cujus mentionem habemus. l. 2. P. de officio Proconsul. „Omnes Proconsules statim, quam Urbem egressi fuerint, habent iurisdictionem, sed non contentiosam, sed voluntariam; ut ecce manumitti apud eos possunt tam liberi, quam servi, et adoptiones fieri, cet. cet. Conf. Schroeter de divisione iurisdictionis in voluntariam et contentiosam. Erlang. 1747. Boettger quae sunt orig. et fundam. distinct. int. jurisdict. volunt. et content. Hanover 1799. Krüll Prüfung einzelner Theile des bürgerlichen Rechts. I. Th. n. 1.

teram rebus *contentiosis*, alteram autem *non contentiosis* occupari sumserunt. Hanc quam modo protuli, jurisdictionis divisionem, quamquam, quod deinceps manifestum fore arbitror, sinistre factam, posteris quoque temporibus amicabili prorsus modo fuisse receptam, exinde satis patet, quod qui de Pandectis scripserunt e), aut Commentariis illustrarunt juris Romani libros Pandectarum f) probarint jurisdictionem *contentiosam* et *voluntariam*,

e) Pandectae Justin. in novum ordinem digest. cet. Lugduni 1782. Tom. III. Lib. L. Pandect. tit. XVI. de verb. signif. pag. 676. ubi haec habentur: „jurisdictio voluntaria, quae in volentes exercetur; ad quam adoptio v. g. et manumissio cet. pertinent; opponitur contentiosae, quae exercetur inter eos, qui de aliqua re invicem contendunt.“ Vid. Thibaut System des Pandect. Rechts. 3te Aufl. 3ter Bd. Jenae 1809. S. 6. §. 1053. Les Pandectes françaises. à Paris 1803. Tom. XVI. Explication des Termes etc.

f) Voet Commentar. ad Pand. Tom. I. Lib. 11. Tit. I. pag. 215. quo loco jurisdictionem voluntariam eam esse legimus, quae inter volentes exerceatur.

et utrique locus sit in libris, qui leges continent pro litibus ordine legitimo instituendis, quales habent aetate nostra provinciae complures g). Quinimo quod viri in rebus juridicis versatissimi, qui vel de jure civili communi vel de processu civili ordinario ratione systematica praeceperunt, solitam jurisdictionis divisionem in *contentiosam* et *voluntariam* prorsus non expulerint. Quid dicam de clarissimo *Grölmannio*, cujus acumen ingenii in perpurgando quovis loco, qui pertinet ad res litigiosas, est quam maxime praeclarum, quique nihilo secius eam distinctionem jurisdictionis in *contentiosam* et *voluntariam*, quin eam examinare diligenter placeret, posuit in opere elegantissimo h): quapropter nil mireris, consultissimum vi-

g) Cod. jur. Bav. jud. cap. 1. §. 17. Allgemeines Landrecht für die preussischen Staaten. Bd. III. Th. II. tit. 17. §. 5 sqq.

h) Theorie des gerichtlichen Verfahrens in bürgerlichen Rechtsstreitigkeiten. Gießen u. Darmstadt 1800. §. 2. Anmerk. a. §. 3.

rum L. B. de Leonrod in opere nuper edito *i)*, quin haereat circa jurisdictionis definitionem et divisionem, illico de actibus jurisdictionis, eorumque divisione disserere, sed ipsa libelli fronte simul manifestare, sese non alienum esse ab illa pervulgata jurisdictionis divisione.

§. 2.

Quinam actus jurisdictione voluntaria contineantur.

Hoc tibulo jurisdictionis sic dictae voluntariae *k)* ubique recepto, et §. 1. satis superque notato eosdem fere actus a cl. L. B. de Leonrod *l)* generaliter nomine rerum non contentiosarum haud mixtarum

i) Vom Verfahren bey den Handlungen der freywilligen Gerichtsbarkeit. Nürnberg 1817.

k) Quam partim meram esse partim mixtam eodem prorsus modo, quo jurisdictionem in genere (§. 1.) diximus dividi, Jcti docent. Vid. Thibaut System des Pand. Rechts. 3te Ausg. Jen. 1809. 3ter Bd. S. 185. §. 1275.

l) Lib. cit. §. 1.

(unstreitige Rechtssachen ungemischter Art) insignitos comprahendi consentiunt eandem ipsam constituentes, quos habebis in sequentibus, nempe

1) infinitum pactorum genus, inprimis autem dotalia, sponsalia, Uniones liberorum, contractus sustentationis, transactionis, mandati, emtionis venditionis fundorum, negotiationes pecuarias cet.

2) Rem hypothecariam,

3) Testamentorum factionem atque executionem, Tutoris dationem, adoptionem, emancipationem, cet. cet. *m)* Quibus omnibus rite consideratis habentur actus omnino tales, quos, ni volueris, ut inde ceu fonte uberrimo fluant lites fine fine et fundantur collisiones difficillimae,

m) Amplissimam accuratamque horum actuum enumerationem classificationemque invenies in opp. Cl. Glück Erläut. der Pand. Th. III. Abth. 1. S. 85. Claproth theor. pract. Rechtswissenschaft von freywilligen Gerichtshandlungen. Goettingen 1789. §. 11. et al. Conf. Les Pandectes françaises, à Paris 1803. Tom. XVI. explication des termes.

nonnisi vir acumine singulari praeditus, versatissimusque possit expedire.

§. 3.

Subjectum, cui jurisdictio vol. est commissa.

Notionem jurisdictionis sic dictae voluntariae supra (§. 1.) datam subjectum vix non velle, cui committatur illa, quodque hanc exerceat, apparet. Invenimus autem illam ubique fere cum imperio civili junctam, et judiciis inferioribus, quae versentur in illius administratione, mandam.

§. 4.

Modus procedendi.

Quum illorum autem judiciorum civilium indolem inquiramus facultatemque, haecce, quascunque juris controversias quacunque demum ratione ortas juxta legem ut decidant, finem sibi *primarium* habere certum fixumque; hanc proin voluntariae jurisdictionis administrationem esse rem tantum *secundariam*, ut illius notione satis jam indicatur, clarissime elucet.

Exin usu quotidiano nostram desuper meditationem confirmari colligimus.

Sin vero una cum illa junctas esse varias easque secundarias cernimus functiones, quarum *quaevis* administratione magistratus *principali* fuisset digna; si contra, *primariae* functionis illius adimplerione *sola* tot capita manusque, quot *illis omnibus simul sumtis* sunt adsignata, multum satisque detineri deprehendimus; si multo *minorem* denique laborantium numerum neutiquam *vi officii* citatum esse, *majorem* vero prorsus *mercenarium* tantum finem, non laboris qualitatem intendere, ideoque seclasis animi viribus, *manibus*, ut satisfiat muneri, laborare, docet experientia quotidiana; — qualis, quaeso, modus procedendi nunc existat in administranda jurisdictione voluntaria? — iniquam, mehercle, jurisdictionis hujus sortem in genere! qualis autem sit in singulis? — jamjam inquirendum est.

SECTIO SECUNDA.

Agens de praecipuis in specie quibusdam jurisdictionis s. d. voluntariae actibus.

§. 5.

Actuum jurisdictionis s. d. voluntariae duae species.

Quum autem nunc oculos in praecipuas administrationis jurisdictionis voluntariae species convertimus, notionem jamjam ipsimet sibi repugnantem videmus. Complectitur eadem enim actus, qui partim *sine*, partim *cum causae cognitione* (*meram* enim et *mixtam* statuunt jurisdictionem voluntariam §. 2.) et inter illos, qui partim *necessarie*, partim *voluntarie* in judicio sunt peragendi *n*). Mihi vero omnes et levissimas quidem illius administrationis partes disponere cum non sit in animo, hic potius existimem conclusionem a majori ad minus certe congruam esse omniaque hic exponenda lectorum plurimos penitus omnino nosse, quod

n) Cf. cl. L. B. de Leonrod lib. cit, §. 1 et 2.

mihi non obtigit hucusque; si graviores igitur primariasque tantum illius partes et brevissime quidem perlustraverim, fini mihi proposito jamjam satisfecisse mihi persuasum est.

Hunc in finem sequens disquisitio circa jurisdictionis voluntariae modum procedendi.

„1) in contractibus ineundis,“

2) in testamenti factione atque executione,

3) in re hypothecaria, breviter tantummodo versabitur.

§. 6.

Actus quidam praecipui

1) in contractibus ineundis.

Omnes fere leges positivas codicesque hoc respectu consentire legimus, ut ex infinito contractuum numero quasdam modo species, quarum aut pretii magnitudo aut evidens periculum id exigere videtur, exhibeant, quas, ut *necessarie* sub civitatis modo autoritate accurate pera-

gantur, designant; ceteras autem — *minoris quasi momenti* — voluntati merae contrahentium plane committant. Quinam vero contractus ad primam, quinam ad secundam pertineant classem, ut enumerem, non est necesse; partim enim illi satis accurate jam ab aliis hujus rei peritissimis, et latissime sunt dispositi *o*), partim, quod specialem attinet civitatem in opusculo prorsus egregio cl. viri L. B. de Leonrod praecise sunt expositi *p*).

An in ipsa vero negotiorum, quae peragi necesse est in judiciis, expeditione *rite*, ut oportet fieri, finisque desiderat, procedatur? Hoc exinde, quod non infrequens sit sermo:, quidquid temporis — jurisdictione *quasi necessaria* administrata — superest, suum habeat sic dicta *voluntaria*,“ manifeste colligi licet. — Quid autem de illis tandem negotiis dicam, quorum pertractationem civitas merae con-

o) Vid. Glück et Claproth opp. cit.

p) Praeprimis Tit. III. S. 20.

trahentium voluntati relinquit? — siquidem in primis judicialiter peragendis civium patientiae non raro summum jam fiat periculum.

§. 7.

2) *In testamentis conscribendis.*

Ratione testamentorum in primis, an judicialiter, an privatim velint testari, civibus esse fere licitum ubique, neminem fugiet. Quo igitur loco modi testandi probe sunt discernendi; in primo enim omnes paene codices positivos modum agendi huic tanto suavique hominis moribundi solatio aptissimum praescripsisse, quod legislatorum omnium fere temporum honori vertitur, unanimis eruditorum est sententia; — utinam, quod exoptandum omnium voto, illa testandi via, quam ingredi, quaque procedere facile securoque modo licet, pateat! — unumquemque enim tunc *securitatem judicialem privato praelaturum periculo*, nemo dubitabit.

Secus autem dura jubere necessitas videtur; — centum enim privatim, unum denique judicialiter testari, quotidiana docet experientia. Ast quum testamentum ratione formae aequae ac materiae omnique modo res sit periculo plena et alea, desideretque virum prudentem, providum, jurisque peritum; omnes fere in ipso testandi actu eum, *quem his putant qualitatibus praeditum*, — solent requirere. Quam maxime vero necessitate videmus urgeri ruricolae, quorum unicum fere perfugium est ad ludimagistros — locorum plerumque lumina, qui juris omnino imperiti tacito quasi, „tot circiter lites, quot testamenta condendi“, privilegio fruuntur.

§. 8.

3) *In re hypothecaria.*

Quam gravis, quam jurium securitati necessaria, quam vero periculosa simul res sit hypothecaria, plures jam legislationes positivae omni suo nisu, labore et studio, quibus emendationem illius perfectionem-

que voluere, luculentissime comprobarunt. Dolendum sane in his quam maxime, quod illarum quaedam, — inductae forsitan ipsa notione — : est enim et haec jurisdictionis s. d. voluntariae species: — judiciis adhuc inferioribus illam tradant simul administrandam! — Quibusdam enim in civitatibus diu jam — et maximis quidem cum commodis — *separatam* hanc esse constitutam, minime latet. — Quas utinam sequerentur inprimis civitates illae, quibus tam vagam, tam confusam levemque perspicimus esse rem hypothecariam, ut in his nihil sane sit de emendatione, sed potius de illius instituti introductione dicendum.

§. 9.

In ceteris jurisdictionis voluntariae objectis pertractandis.

Multa quidem de administratione singularum jurisdictionis s. d. voluntariae specierum essent disserenda; — ast pro meo sane proposito satis sit mihi monere,

„ut *modus procedendi se praebeat eundem et aequalem ubique fere; — quae sunt cetera ex praemissis redeuntia — paucis hisce sint contenta sequentibus corollariis.*

§. 10.

Corollaria.

I. „Uni eidemque igitur stirpi prorsus varios innumerosque surculos vidimus esse insertos.“

II. „Ne mireris ergo, succum eorum, cum sint maxime varii, saepius haesitantem, quidquod intersistentem nobis obvenire!“

III. „Neque videatur paradoxon, stirpem ipsam singulosque ramos simul aut omnino nullos, aut fructus tantum immaturos edere ac imperfectos!

Quorum omnium meditationem subsequuta est annexa modo crisis.

CAPUT II.

Meditationes circa hanc materiam.

§. 11.

Quaenam hic occurrant quaestiones.

Quemadmodum, ut Ciceronis verba sequar q), diligenti medico, prius quam conetur aegro adhibere medicinam, non solum morbus ejus, cui mederi volet, sed etiam consuetudo valentis, et natura corporis cognoscenda, his vero cognitis afferre medicamenta dein aggreditur, quae congrua maxime sunt visa, modumque simul docet, ipsius naturae convenientem, illis quo debeat uti; — sic in hac etiam disquisitione — cum venia virorum in hoc rerum genere insignium id dicam — medicum agere tentabo. Jurisdictionem enim voluntariam hucusque perlustratam puto aegrotantem; — quod manifestari illius saltem functionibus existimo. — In primis igitur, „*quinam sit morbi status,*“ in-

q) Lib. II. de Orat. cap. XLIV.

quiram; quem cognoscere si mihi successerit, tunc etiam, „*quomodo sit medendum*,“ arte politica duce nitar experiri; nec minus magistra denique hac *media* quoque, „*quibus res ad optimum perducatur successum, me inventurum commodissima*,“ sperare mihi licebit.

Quaestiones igitur hic occurrentes huc sane redeunt.

I. „Quibusnam fere laborat defectibus ista hucusque perlustrata jurisdictio voluntaria?“

II. „In quibus consistunt media sanandi hos defectus cognitos?“

III. An et quomodo potest fieri, ut haec in fine civitatis ipso fundata ratio in republica quavis existente revera exerceatur?

Quibus in exponendis modo propositis quaestionibus mea nunc versabitur disquisitio et oratio.

§. 12.

I) „Quibusnam fere laboret defectibus ista hucusque perlustrata jurisdictio voluntaria?“

1) *Ratione notionis.*

„Jurisdictio voluntaria“ et mera et mixta (§. 2. et §. 5.) quid sibi velit, meditati res quaedam singularis statim obvenire videtur. Verba hinc ista quum explicemus, inprimis per se jam videntur

1) *absurda*; nec

2) illis, quae designent, negotiis convenientia; r) sic et

3) res ipsa vero *jurisdictionis conceptui* plane repugnans s).

§. 13.

Probatio Imae positionis.

Jurisdictio ubique fere pro potestate „*jus dicendi*“ (§. 1.) t) aut sensu accura-

r) Conf. cl. Behr System der angewandten allgem. Staatslehre IIte Abth. §. 530. n. b.

s) Krüll l. vit.

t) Jus dicere de solis magistratibus dicitur, quum aliquid decernunt. Judex a magistra-

tiore, „*quascunque juris controversias secundum legem decidendi*“ sumitur u). Quid autem nunc significet verbum „*voluntaria*“ (freywillige, willkürliche) jurisdictionis? — „*An potestati conveniat?* Qualis autem civitatis potestas est *voluntaria*?“ „*An legi, secundum quam dicatur jus*“? — Hoc sane nullus civium — quivis enim potest in causam incidere — proferre audeat; sed omni potius studio repugnet! — Quid autem aliud? — ex omni sane ratione, — etiam si vim vocabuli, quod est illi oppositum, perscrutemur, nempe vim *contentiosae* jurisdictionis, — elucet haud minoris absurditatis jurisdictionis *voluntaria*.

tu datus, ut ferat sententiam, judicat, non vero jus dicit. Pandect. Justin in novum ord. Digest. cet. Lugduni 1782. Tom. III. pag. 667.

u) Vid. cl. Krüll qui l. cit. pag. 4. §. 5. sic ait: „die römische Gerichtsbarkeit im strengen Sinne war, wie es mehrere Gesetzesstellen bewähren, die öffentliche Befugnis,“ über bürgerliche Rechtsstreite nach

Probatio IIdae.

Quemadmodum adjecta vox „voluntaria“ jurisdictionis conceptui alium supponere sensum prorsus nequeat, sic et notio *jurisdictionis voluntariae* alia sane negotia vocat in memoriam, quae revera sub illa reperimus comprehensa. Lites enim jurisque controversias hic fore pertractandas, quisque sibi habebit persuasum; an vero omnes illos jam recensitos jurisdictionis voluntariae actus expendens, finemque investigans alium quemquam, „nisi ut confirmetur quidquam, ratum firmumque habeatur, fidesque publica concilietur,“ cognoscet? — Quorsum autem conceptus, qui, ut, „quid sibi velit,“ intelligatur, uberiori demum lateque sumta indiget explicatione?

den Gesetzen, zu rechten — zu untersuchen und zu entscheiden; quo loco citatur l. 1. §. 9. sq. de operis novi nunciatione.

§. 15.

Probatio Illitiae.

Quibus autem ex praemissis quum iam notionis illius, *per se* modo spectatae, vanitas eluceat et ineptia; quid, si rem ipsam aggrediamur, veramque jurisdictionis indolem, ex adverso simul sic dictae voluntariae — et merae et mixtae — singulosque ejus actus perlustremus, quid, quaeso, spectandum?

Illam statutam jurisdictionis definitionem esse veram legalemque et originariam quidem, ipsum probat jus commune v). Ast jurisdictionis conceptu accurate excusso, quaenam habentur illius objecta? — „Illas sane,“ *quae controversia ac collisione laborant, ideoque de jure sunt decidendae*, sub hac tantummodo res comprehendi, manifestum erit; — eas vero,

v) L. 3. P. de jurisdict. Tit. et in sp. l. 4. de offic. ejus, cui mandata jurisdict. resp. Tit. quis ordo in Bon. poss. conf. cl. Glück Erläut. der Pand. Th. III. Abth. I. S. 10. sq.

quae carent hac qualitate, a limite jurisdictionis repelli, necessarie consequitur.

§. 16.

Continuatio.

Investigemus ergo veram jurisdictionis s. d. voluntariae indolem ac naturam, singulosque illius actus; — quodnam erit inde iudicium? — w).

Omnes fere jurisconsulti legesque positivae in eo consentiunt, “*primarium s. d. — et merae et mixtae — jurisdictionis voluntariae finem ad quaecunque civium jura optime conservanda, collisionesque inter privatos tam facile orituras praecavendas,*“ *directum esse.* — Quam quoque sententiam et in singulis illius partibus paulisper modo consideratis cognoscemus locum habere. Quum autem cursus per totum illius campum pro meo proposito longius latiusque me duceret, alique — et clarissimi juris-

w) Conf. cl. Krüll l. cit.

consulti x) ante jam accuratius hoc exposuerint, *specialemque* hujus rei dederint probationem, nonnullas tantum et principales quidem — tam merae, quam mixtae partes — consilio meo, ut opinor, satisfaciens perlustrabo.

§. 17.

Continuatio.

Quemcunque inire contractum, et in-
eundi modum prorsus esse positum in ci-
vium voluntate, satis superque constat.
Quis autem in mandato, in emtione ven-
ditione, in donatione, locatione conduc-
tione, in mutuo, in fidejussione, in spon-
salibus, unione liberorum, dotalibus etc.
et in omni fere pactorum genere — „*ri-
te pertractando*“ — *sexcenta* non animad-
vertat *discrimina*? — Tot sollicitari caute-
lis contrahentes, tot difficultatibus, ut ne
quam maxime providus quidem reique pe-
ritissimus omne vitare queat periculum,

x) E. Gr. cl. Krüll l. cit.

quotidiana docet experientia; — quid denique dicam de ruricolis — omnis fere ingenii culturae expertibus? —

Civitas hinc suae curae, „ne quis civium juris dominiique sui faciat detrimentum,“ et ne collisiones oriantur innumerae et molestissimae, satisfaciens — publicam interponit auctoritatem, civibusque suis viam, qua tutius procedant, privatisque dissidiis publicam opponant fidem, aperit. — Et hunc „*jurisdictionis*“ esse actum, quis affirmare conatur? — Ubi controversi quidquam de jure decidendum? — „*Praecavere quodcunque periculum*“ esse *Politiae*, non vero „*jurisdictionis*,“ quis negabit?

§. 18.

Continuatio.

De rebus juribusque nostris libere — et in ipsum mortis eventum — disponendi facultatem debemus sane civitati. Uti vero rem hanc summi quidem momenti suavissimique solatii, sic et maximi esse periculi, quis non cognoverit? —

Civitas hinc regulam illam auream, „*jura dominiaque civium debent esse certa atque tuta*,“ hic quoque non omittens — res tanti momenti debita cum gravitate ut peragatur, insigni sollicitudine curavit; ipsaque respublica, declarationem illius, qui in omnia civis cujusdam jura omnesque succederet obligationes, auctoritate gravissima factam esse, — praeclusa qualicunque defraudatione, — semper certior fieret, ad illum actum privatim conficiendum non internas solum, sed et externas plures praescripsit formulas. Quibus si quis supersedere velit formulis, „*testamentum ut faciat publica sub auctoritate*,“ et immediate civitatem de sua voluntate seria reddat certiozem evitetque omne periculum, leges praescribunt. — Et quid hic litigiosum? quid decidentum? cum ne inspectione quidem testamenti oblatis sit opus. — Nullum, mehercle, — *Politiae* gnarus indolis — actum hunc videbit *jurisdictionis*.

§. 19.

Quorsum autem jura omnia, si tan-

dem nequeant perducī ad effectum! Sin modo omnibus „*tribuendi cuique suum*,“ civibus esset animus, nihil foret quoque, hac ratione quod timeres; — secus autem docet experientia. — Qua vero anxietate fides agitata et commercium grande faceret detrimentum. Longo itaque abhinc tempore *securitatis media* invenire jam studuerunt, et re vera praeclarum tale „*in hypothecis constituendis*“ cognovere medium. Quum vero ad hanc rem rite pertractandam commodaque ex illa sperata certe comparanda singulari quadam providentia sit opus et ordine summo ac cura; contra vero maxima civium pars his careat qualitatibus; civitas ipsa hujus medii usum publicae suae subiecit curae ac auctoritati. — „Jura igitur dominiaque civium servandi fidemque augendi firmandique,“ minime autem *decidendi causa*“ et hoc in civitate reperiri *institutum*, clarissime elucet.

Et sic in omnibus jurisdictionis voluntariae *merae* actibus *aequalem* plane habemus naturam atque indolem.

§. 20.

Quid vero? „audeo mihi quosdam opponere,“ qui ultimum, jurisdictionis voluntariae „*qua talis defendendae*“ eamque *imperio jurisdictionis civilis vindicandae*, refugium in hac jurisdictionis vol. divisione — *in meram et mixtam* — habere sibi gratulantur etiamnum; quid, ajunt, de *mixta* proferre conaris? Anne latet forsitan, fundamentum illius divisionis in eo esse, quod actus merae *sine* — mixtae autem tantummodo *cum praevia causae cognitione* possint expediri? „Ad ea minime haesitans — cum virorum, qui talia proferunt, venia — haecce respondeo: “sin quaevis *causae cognitio* per se jam efficiat actum *jurisdictionis*,“ sin *casus cujusvis sub legem quandam sumtio* actum jam designet *judicialem*, „sin denique, *sententia quaevis* (jeder *Ausspruch*) *judicis* tantum opus probet semper;“ — tunc et ego cum illis, qui *mixtam* tamen „*veram esse jurisdictionem*“ contendunt, minime dissentire voluerim. — Ast quis est Ictorum, qui tale quidquam

audeat contendere? quum ne ipsi quidem illius sententiae patroni id unquam docuerint, aut putarint!

Manifestum enim est, non solum „*judicis*,“ sed et politiae, et cujuscunque, quae leges ad effectum perducere laborat, esse potestatis, „*causam prius cognoscere*,“ deinde sub legem praescriptam sumere, „*post ferre sententiam*,“ i. e. proloqui, „*an ad casum praesentem lex possit extendi*.“ —

Quis autem juris consultorum non videat discrimen judicis inter et Politiae sententiam? —

In executione legum duas has, ut omnes potestates executivas, sibi esse similes, sed ea saltem re, qua cunctae civitatis potestates discernuntur, ratione scilicet *causarum ipsarum*, ob quas leges constitutae sunt, et *finis*, quem assequi student, aequae ac *formae* denique, quam obtinent, sibi prorsus esse dissimillimas, neminem juris consultorum fugiet.

Quum autem *idem* id momentum —

nempe „*causae cognitio*“ actus *mixtae* jurisdictionis voluntariae constituat, hoc vero, quod volunt, exin effici non posse, in aprico sit, et singulorum istius actuum disquisitionem libenter mitto.

§. 21.

2) Ratione administrationis.

„et quidem“

„a) *Objecti*“

Irritum ineptumque rei conceptum ad perversum etiam rem ipsam peragendi modum ducere, tam ratio, quam experientia quotidiana docet. Cujus quidem rei veritatem et administratione sic dictae jurisdictionis voluntariae cognoscimus; ubique enim jurisdictionem voluntariam imperio jurisdictionis civilis adnexam esse animadvertimus. Hac autem in re duo iidemque gravissimi sese manifestant defectus, et quidem *perversa*

a) *negotiorum commixtio*, nec minus

„ß) *sic dictae jurisdictionis voluntariae pertractatio utpote rei modo secundariae.*“

Quae omnia quod ita sese habeant, exponam sequentibus brevissime.

§. 22.

„α) *Ratione perversae negotiorum commixtionis,*

Jurisdictionis sic dictae voluntariae naturam singulosque illius actus a vera jurisdictionis indole plane abhorrere, eas inde res esse dissimillimas, satis equidem puto probasse. Si vero in peragendis negotiis privatis quivis Oeconomus prudens idonei rerum pertractandarum ordinis et compositionis summani habeat rationem, et maximum inde laboris levamen; — quid dicam de rerum *publicarum* administratione? — Talium enim procuratorem tot illa, quae ex negotiorum *heterogeneorum* conjunctione solent oriri, vix fugient detrimenta! — „aut unum ex his omnino neglectum, aut alterum, magno vel exiguo cum damno alterius, propositum, aut nullum tandem debita cum diligentia curaque pertractatum animadvertemus.“ —

Et quid mirum? „*Commixtionem* etenim, aut saltem *negotiorum heterogeneorum conjunctionem* ipsam adeo jam esse *confusionem*, aut ad hanc facillime saltem perducere, contraque *homogenea* optimum sane rerum conspectum, ac perfectam exactamque praebere tractationem, vix erit, qui neget y).

§. 23.

„β) *Ratione pertractationis sic dictae jurisdictionis voluntariae tanquam rei modo secundariae.*

Quemadmodum vero in negotiorum *heterogeneorum* conjunctione, in genere modo spectata, tot jam deprehendimus ipsius rerum executionis obstacula; sic et ex hac jurisdictionis nempe voluntariae cum imperio jurisdictionis civilis conjunctione in specie multo plura multoque graviora nasci mala patebit. — Judicis enim est,

y) Conf. cl. Behr Syst. der allg. St. L. Abth. II. §. 293. sq.

„jus dicere,“ juris controversias decidere, sententiasque perducere ad effectum; „hunc finem illius esse *principalem*“ constat. Actus ergo jurisdictionis voluntariae „*secundario*“ tantum ab illo esse peragendos, nulla indiget probatione.

Ut vero taceam de actuum illorum gravitate, ut taceam de insigni ad conservandam civium salutem momento, ut taceam denique de eximia, quae ad perficiendos illos opus sit et cura, et providentia, et opera; — quid modo ex ipsa illorum perspicimus indole ac natura *cum administratione* ipsorum comparata? — *Praecavere*, „ne cives rerum et dominii sui faciant periculum,“ ne fiant jura dubia atque incerta, „ne oriantur tandem collisiones litesque inter illos, „*esse jurisdictionis voluntariae*“ siquis non neget, eandem vero, *litis jam ortae decidendae respectu*, pertractet tanquam rem „*secundariam*,“ — quam absurdum istud esset, quam perversum!

§. 24.

„b) Subjecti.“

Subjectum cui jurisdictionis s. d. voluntariae ubique fere mandata est administratio, „*judicem esse inferiorem*,“ plane constat: 2) funguntur enim illi simul omnibus fere Politiae subalternae actibus. Quemadmodum vero, „*aliud*“ in *judicando*, „*aliud*“ in *praecavendo* requiri ingenium, horumque in una eademque persona *concursum* rem — esse plane *adventitiam*, omnes fere, qui artis politicae sunt peritissimi, hominisque naturae quam optime gnari palam confitentur; — sic et in specie jurisdictionis voluntariae indolem, singulosque illius actus quum perlustremus, illud luce clarius videbitur, ratione simul et experientia firmatum, „*optime quemquam*

2) A quibus tamen ejusmodi actus exerceri posse negant alii, vid. Carpzov. P. II. c. 7. def. 2. et P. III. c. 3. d. 21. Baerger Oecon. jur. Lib. IV. Tom. 3. Th. 1. not. 4. conf. Müller Promptuar. jur nov. Lips. 1795. Tom. IV. pag. 135.

judicis personam agere posse, et illius tamen *singularis tam expertem esse ingenii*, „ut in concipiendis et contractibus, et testamentis aut careat patientia, aut cautelas nesciat aut negligat;“ ut rem hypothecariam — *quasi mechanicam* — suae judicis dignitati plane habeat contrariam; „ut denique actuum illorum ne quidem unum *sine vitio* possit perficere.“

Rei autem gravitatem momentumque, quod exerceat ista in conservanda civium salute, siquis agnoverit, „illiusque tamen exactam idoneamque administrationem *sorti* plane relinquat; — qua ratione sanam se habere rationem gloriatur, justamque illius causam politicam reddendo par sit? —

§. 25.

Continuatio.

Ast perfectior erit et beata civitas, in qua iudices, „negotiis judicialibus peractis,“ tanto etiam gaudent otio, ut actus

secundarios illos exercere queant *ipsimet*; — quo videlicet ducuntur *officii stimulo probabili*! — Verum quid, si judicia civitatum subalterna paullisper modo intueamur, quid, inquam, animadvertimus? — Quid tot et tantae de protracta justitia querelae — (sint judiciales, sint privatae?) — quid tot ad necessarios causarum actus modo peragendos sollicitationes? — Judicibus sane ipsis, „*et principalibus quidem* — (quod ubique tamen ad actus judicialis legalitatem requiritur) — *praeesse negotiis*,“ per immensum laborum cumulum vix licet. — Dolendum hinc eo magis, „*actuum jurisdictionis voluntariae* — *qua secundariorum* — *expeditionem*“ *secundariis* quoque committi personis, quae sequentes utile plerumque *mercede* ducuntur etiam ad perficienda negotia! *aa*).

aa) Hujusmodi homines acriter perstringuntur a poeta, dum canit:,,
 O scelus, o rabies, et habendi infanda cupido!
 O miseranda lues, totum diffusa per orbem!

§. 26.

II). „In quibus consistent media sanaedi hoc.
ce defectus cognitos?“

Quaestionis momentum.

Aegrotare sic dictam jurisdictionem voluntariam, satis satisque me puto probasse; et *quisnam illius sit status?*“ explorare si mihi contigerit, *Sanatio* dein ipsa non erit difficilis. Docet enim, „ut reparetur status illius corruptus,“ medicamentum aptissimum *ars politica*. — Opus est hoc loco comparatione tantummodo defectuum jam cognitorum cum illius praescriptis, quaenam tunc oporteat fieri, sana dictat ratio.

§. 27.

1) *Nova constituenda notio.*

Inprimis igitur consideranda et exa-

Utile nunc omnes sprete virtute sequuntur,
Quis justum curat, quis non contemnit honestum?

Sit modo spes lucri! Dominatur legibus aurum,
Auri majores vires, quam sanguinis, auro
Venalis pudor atque fides, cultusque deorum est.

“Paling. Zodiac. vit. in Leone. p. 96.

minanda est rei notio! Cujusvis enim rei prae ceteris „*ut rite sit determinata notio, reique totius tam indoli, quam singulis ejus partibus sit conveniens et adaequata,*“ uti logica in universum, ita hic vult idem ars politica multo etiam instantius. —

Ineptam vero reique naturae plane contrariam rei, de qua dicimus, notionem esse cognitam, pluribus iisque veris videor mihi hucusque argumentis comprobasse. — Aptiorem hinc rei conceptum esse explorandum, necessarie consequitur; — qualem autem statuamus, modo inquirendum.

§. 28.

Qualis sit notio.

Aptam rei cujusdam notionem investigantes auream illam regulam, „*ex rei natura sit petita!*“ semper sibi proponant! — Qua igitur duce et hic ad finem profecto perveniemus. —

Hujus autem rei tam in universum ipsius, quam singularum ejus partium na-

turam quum hucusque fuerimus jam perscrutati, omnemque illius vim ac momentum in eo tantum posuerimus, ut, „cives jurium rerumque suarum ne faciant periculum;“ proinde ne malignorum insidiae doloque sint obnoxii boni ignarique; „ne denique jurium unquam oriantur collisiones atque dubia,“ omni, qua civitas possit, prudentia provideatur; — „Politiae“ tantum imperio jurisdictionis sic dictae voluntariae sphaeram „recte esse vindicandam,“ plane constat. Notionem hinc congruam rei ipsi, et naturae singularum ejus partium accommodatam, — ipsam adeo, „ad quam civitatis istae pertineant potestatem,“ quasi praemonstrantem, — quae „Provisione jurium politica“ „(polizeilicher Rechts-Vorsorge Rath“) — contineri dixeris, accuratius esse constituendam, existimo.

§. 29.

2) Reformanda administratio.

a) ratione modi procedendi.

Quibus autem ex praemissis, hanc

provisionem jurium politicam — *tanquam rem jurisdictioni sic dictae contentiosae annexam* — istam igitur *qua principale*, — illam modo *ceu secundarii* quidquam haberi atque pertractari, tam sanae rationi, quam arti politicae prorsus esse contrarium, manifestum est. Quid enim civium saluti utilius magisque necessarium? an „*litium jam ortarum decisio?*“ an „*ne oriantur?*“ cautio? Nonne quacunque *lite semel orta* et brevissima quidem — cives jam vivunt inter se *discordes*? — Nonne vero *discordiac* inter cives et si minimae quidem *prohibitione* — prima omnium civitatis continetur et agnoscitur cura? — „*Invertendum igitur plane illum esse modum procedendi in administratione jurisdictionis sic dictae voluntariae?*“ tam sana suadet ratio, quam sancte servandum civitatis dictat officium. — Quo solertior hinc atque exactior illa jurium provisio politica, — eo facilior ipsa jurisdictio contentiosa, eo prosperior civium hujus reipublicae status!

b) *Ratione subjecti administrantis.*

Quum vero prius jam, „quantum provisionem illam jurium politicam inter et *jurisdictionem* appareat discrimen,“ nec minus quam plane diversae requirantur qualitates ac virtutes, quibus administratores earum rerum praeditos esse oporteat, „satis satisque exposuerim; — quantum vero, „ab idoneis tantum eas administrari personis,“ ipsius intersit administrationis exactae, nullo indigeat argumento; — „hac quoque ratione quidquam reformandum esse,“ necessario consequitur. — „Quid autem?“ et „quomodo?“ id ipsum necessaria illorum institutorum ratio per se jam edocet; — aut enim illa plane *separantur*, tunc facile *aptorum delectu* administratorum civium bono consulitur; — aut manent saltem *conjuncta*,“ sed *inverso* tantum modo, — tunc et hic „in examinandis et ad rem illam peragendam eligendis personis“ *modus recte est invertendus.*

Conclusio et Transitus.

Quemadmodum vero, vitia hujus instituti tantummodo *principalia* inquirere, minime autem de occultissimis disserere defectibus, mihi — in praxi juridica haud versato admodum — potuit esse in animo; — sic et, quae modo protuli sanandi media, „*unica videlicet esse*,“ minime contenderim. — Ast „*inprimis perversum rei statum esse tollendum*,“ tunc imbecillitati succurrendum, me neutiquam fugit. — Sin igitur modo cuncta, quae hucusque exposui, revera potuerint omnino perfici, fini meo pro viribus me satisfecisse arbitror. — Hoc vero sequenti adhuc quaestionis experiar disquisitione.

III) „*An et quomodo possit fieri, ut haec, quae civitatis fine nititur ratio, in republica quavis revera exerceatur.*

Quaestionis momentum.

Hujus quaestionis disquisitione nihil

me intendere, nisi ut omne, quod hucusque protuli, justificetur, palam profiteor; et simul eo specto, ut „*veritatem adesse fundatam, minime rem plane fictam*, “appareat; neutiquam autem ulli civitati statu-
antur fixae leges; quum porro, ut in ce-
teris, sic in hac etiam tentaminis parte
quaslibet tantum, non vero rempublicam
quandam singularem me spectasse, liben-
ter fateor, neminemque fugere velim,
„et hujus videlicet problematis solutioni
sequentibus me momentis,

„1) an haec omnia et revera sint ex-
pedienda?“ dein

„2) qua demum ratione id fieri oporteat?“

generatim modo spectatis expositisque sa-
tisfecisse arbitror.

§. 33.

1) „*An haec omnia et revera sint expe-
dienda?*“

Hujus thematis resolutio ipso civita-
tis fine profecto defenditur. Seposita

enim lite infinita de hac re, „*furium tamen securitatem omnimodam*,, unicum verumque civitatis finem et a priori et a posteriori satis satisque jam deductum probatumque existimo. bb) Quid autem hic ipse finis requirit ulterius? „an,“ ut lites modo ortae decidantur? — an, ut — „*ne oriantur*,“ provideatur *inprimis*? — Securitatem juris — lite quacunque semel orta — jamjam *periclitari*, quis negabit? — Omnia vero quae finis ille civitatis expositus complectitur, „*et revera quod sint expedienda*,“ id ipsum hoc momentum isti prae omnibus aliis, quos philosophi adhuc somniarunt, finibus civitatis recte tribuit principatum. — „*Quomodo autem sint perficienda?*“ generatim paucis inquiramus.

§. 34.

2) „*Qua demum ratione?*“

Modum denique, quo proposita haec

bb) Conf. cl. Behr System der angew. allgem. Staatslehre Ite Abth. §. 73 sq.

perduci possint ad effectum, investigans in genere tantum exquirere, potui habere in animo. Quem in finem inprimis distinguendum esse puto, an „*conjunctionis*,“ an „*separationis*“ observetur *methodus*? —

Altero enim, ut hucusque, existente casu nonnullas expeditioni difficultates obstare, mihi persuasum est; — „*cum modo procedendi* in administranda jurisdictione voluntaria *simul et qualitas mutatur Subjectorum*, principalisque conditio, sine qua nequit eligi quis illarum rerum *sibi conjunctarum* administrator. — Et quid, quo minus hoc perficiat, impedit civitatem? — Declarat saltem, quod finis ipse annuit et dictat; ipsamet administratorum illorum dignitatem atque reverentiam nova illa destinatione non salvam modo esse, sed civibus et nobiliorem adhuc et suaviorem hanc vocem „*Rechts Vorsorge Rath*“ sonaturam esse puto. Benevolum enim virorum consilium justusque causarum patronus multo facilius et fiduciam

populi et amorem sibi conciliabunt, quam severus ille iudex.

§. 35.

Continuatio.

Sin autem in civitate quadam tantos jam fecerit artis politicae cultura progressus, ut innumera illa, *quae negotiorum homogeneorum ab heterogeneis separatio*“ *administrationi affert commoda, non cognita solum, sed revera etiam sint praeparata, tunc et „jurisdictionis“ et „Politiae“ jam est separatum imperium, nihilque restat, „nisi ut, de quibus est quaestio, negotia adsignentur Politiae imperio.“* — Quo autem facto civitas ista, ut necessarius etiam subditorum numerus, e quibus ad fungendum illo munere personas *aptissimas* possit eligere, semper sibi suppetat, debitam curam adhibeat, necesse est. — Suis hinc illa civitas in Academiis „curriculi mere juridici respectu „illum Politiae campum magis magisque amplificandum esse,“ sufficienter intelliget. — Utrumque saltem requirit finis civitatis.

Interroganti autem, „utrum placeat, et cuinam methodorum tribuendus sit principatus?, is certe, — qui paulisper tantum de utriusque natura meditatus est et effectibus, — non multum haesitans respondet! — Ut de uno saltem momento admoneam: „quam innumera — *separationis methodus* — si rite adhibetur, — jam in excolendis tam variorum civitatis administratorum tam variis ingeniis — profert commoda? — Non inane enim, ut opinor, etiam proverbium illud antiquum, — quo neutiquam videtur *methodus syntheseos* probari — „*ex omnibus aliquid, in toto nihil!*“ Quid juvat rempublicam?, — ut Livii verbis utar,“ — „*est dimidius patrum, dimidius plebis!*“, —

§. 36.

Continuatio.

Ast, audio quosdam, qui dicant, „*novos*, ut omnia modo dicta perficiantur, *sumtus* requiri; quid opponant hic istius civitatis *reditus?*“ „Rem sane, — si

bono civitatis, (cujus optime institutae finem Plato *in ipsa felicitate* posuerat cc) serviatur, — iud magni momenti!“ *Finem enim civitatis hoc jubere atque justificare*, cum sit probatum luculentis firmatumque argumentis; — quorsum adhuc respiciendi sumtus, sine quibus bonum, quod est quaesitum in ea separatione, non haberemus? — Sumtibus sane non est parcendum ulla in re, qua sit opus ad valetudinem civitatis, utpote qui sunt media, finem attingendi, *Finem autem spectantem et — media*, „hunc assequendi, „simul voluisse,“ aequae vera, ac antiqua saltem sententia! — Quidquod ne maioribus quidem opus fore impensis, contendo. — Quo exactius enim illo provisionis jurium politicae fungi munere, animo fuerint connixi administratores, eo magis ipsius jurisdictionis evanescere objecta, „eo magis protenus illum iudicium

cc) εἶναι τὴν πόλιν, ἕπερ ὀρθῶς γέ ὤκισαι, τελεῶς ἀγαθὴν εἶναι. De Republ. IV.

deminui numerum, simulque hoc ipso et necessariis pro illis sustentandis sumtus,“ e sequenti, quae sunt expectanda, commodorum expositione manifeste colligetur.

§. 37.

Continuatio.

Ut vero taceam de aliis, quae cuilibet civitati ad hoc expediendum jam parata sint remedia, illud modo, quod in *Advocatorum* dd) est munere, brevissime

dd) Quorum ordinem leges insigniter celebrant. Lex enim 1. et 4. cod. de Advocatis diversorum judicum, et l. 14. cod. de Advoc. div. judiciorum de illis praedicant sequentia: „Laudabile, „vitaeque hominum necessarium est Advocacionis officium, quod maxime principalibus praemiis oportet remunerari; est enim „res quaedam sanctissima civilis sapientia, „quae pretio nummario non est aestimanda. Advocati (ergo), qui dirimunt ambigua fata causarum, suaeque defensionis viribus in rebus saepe publicis ac privatis „lapsa erigunt, fatigata reparant, non minus „provident humano generi, quam si proeliis atque vulneribus patriam parentesque

attingam. Qui enim causarum patroni, uti sunt ubique constituti, — *litibus praecisis* — et eorum reditus quum imminuantur, ne quid inde damni patiantur, curandum pro aequitate censeo. — Nonne autem, isti *qua juris et justitiae sacerdotes ee*), multum abest, ut velint sibi sor-

„salvarent. Nec enim solos nostro Imperio „militare credimus illos, qui gladiis, qui clypeis, et thoracibus utuntur, sed etiam Advocatos: Militant namque causarum Patroni, qui gloriosae vocis confisi munimine, „laborantium spem, vitam et posteros defendunt.“ cet. cet.

ee) Ad quos nequaquam referendus ille videbitur, quem satyricè optimum dici advocatorum legimus; „qui (nempe) plures allucit ad litigandum, et promissa spe vincendae litis in iudicium impellit, stimulatque „impiis consiliis, qui venatur appellationes, „quique est egregius rabula, jurgiorum auctor, qui garrulitate, ac linguae viribus nihil „non possit clamare; sed et quamvis alteri „iudiciorum praestigiis praeferre, ac vera et „justa isto modo dubia et iniqua facere, „stitiamque ipsam suismet armis profligare, „pervertere, prosternere, apud quos justitia „nihil est, nisi publica merces.“ Henr.

tem, qua causae a se defendendae plures
 oriantur continuo, earumque numerus in
 infinitum crescat, ut potius imprimis *cave-*
re, „*ne violetur jus et collidat*,“ sui mune-
 ris esse existiment, quo nihil suavius,
 nihil augustius agnoscunt? — *Idem* fere
ingenium et pro hoc, et pro illo requiri
 munere, quem fugiet? — Qui enim de-
 fendit quidquam, et istius illum primo
 nosse *fontem*, oportere, quis negabit? —

Ne autem duplici hoc — quasi *con-*
trario — abutantur officio, gravissima jam
 civitati sese offerunt media; — quid
 enim impedit civitatem, quo minus, uti
 in tot, et *levioribus* quidem negotiis per-
 agendis, sic et in hoc tam *gravi* munere
 administrando petat „*Cautionem*“ — tan-
 quam conditionem, sine qua non — ? —
 aut „quo minus, (ne divites quasi mono-
 polium consequantur, *peritosque* pauperes
 excludant *ignari* quamquam opulenti,)

ferat legem,“ ut, quicumque administra-
 „torum sordidi quaestus aviditate forte
 „ductus in munere provisionis illius ju-
 „rium politicae administrando *culpa* cu-
 „juscunque gradus inveniatur reus, et ad
 „idem negotium, quod vitiaverit, gratis
 „suscipiendum teneatur, *doli* vero reus
 „statim prorsus amoveatur!“ — quid in-
 quam, quo minus hanc ferat legem, po-
 terit obstare? —

Nonne vero quilibet civis *lubentius*
 „has pro administratione provisionis il-
 lius jurium politicae,“ quam *illas* ad mer-
 cedem loquentibus solvat expensas? —
 Vir *justus* sane, *gravis*, *sanctus*, *severus*,
incorruptus hic et illic favebit! *injustus* au-
 tem minime respiciendus, potius est pla-
 ne arcendus! —

§. 38.

Conclusio et Transitus.

Quid denique, si specialem — duce
 experientia — inquiramus civitatem, quid,
 quaeso, animadvertimus? — Quo munere

fungebantur e. gr. in *Francogallia* illi jurati (*Les Jurieux, Les Notairs*) et quam praeclarum, quam commodum institutum illud sub nomine *L' Enregistrement*? — Quisnam artis politicae peritus tot et tam insignia non noverit commoda, quae „*ex separationis methodo*“ in illa civitate adhibita, ejusque legumlationem tam praeclaram, administrationem vero facilem red-dente — prodierunt? —

Ast alia in aliis civitatibus rerum facies est, ad quam respiciendum; sed hanc non intuens, quae exposui, sufficientia crediderim; illudque modo momentum, „an institutum hoc, de quo dixi, „rite „constitui“ — *operae sit pretium?*“ omit-tendum non videtur; cujus hinc examen proximi capitis erit materia.

CAPUT III.

Commota quam maxima redeunt illi reipublicae, in qua jurisdictio ista voluntaria — rite concepta — administratur accurate.

§. 39.

Dispositio.

Si commota, quae ex illa jurisditione voluntaria — rite dijudicata riteque administrata — oriuntur, voluerimus expendere, nil erit necesse, nisi ut detrimenta, quae *laeva* illius dijudicatio, *ineptaque* administratio progignunt, accurate consideremus. — Hanc esse optimam certissimamque in dijudicandis illius commodis regulam, existimo.

Respiciamus hinc perniciosas confusiones ex re hypothecaria — *male habitata* — prodeutes! — sentiamus tot cum illis simul conjuncta mala! — Doleamus non singulorum modo, sed familiarum adeo perniciem — non raro confusionis illius comitem! — Intueamur, quaeso, ruricolam omnis fere ingenii culturae ex-

pertem, — callidum malignumque illius,
 quo cum contrahit, ingenium et artem!
 protocollo enim id, quod paciscebantur,
 quum tantummodo sit insertum, jurisdic-
 tioni voluntariae, jam factum satis! —
 An ultimam denique voluntatem, qua
 Cajus de centum sane millibus, Sempro-
 nius vero de centum modo disponit, rite
 exacteque, eodemque prorsus modo exci-
 pi, quo perficiatur, illius pluris quam
 hujus intererit? Pauperine vero Sem-
 pronio *tam facilem*, quam diviti Cajo ju-
 risdictio voluntaria aperiet viam? —
 Haec saltem, quae quaerantur, non sunt
 indigna. — Pari etiam modo hisce om-
 nibus — *provisione illa jurium politica* —
rite constituta — malis sitne medendum? —
 an saltem resistendum aut praecaven-
 dum? — An non ergo ista et juribus
 firmissimam securitatem, et imperitis be-
 neficum consilium, et morientibus sua-
 vissimum praeparat solatium? — Quid
 hoc munere nobili optabilius et augu-
 stius! — quid civium saluti utilius? —

quid denique ipsi civitatis fini accom-
modatius? —

§. 40.

„*Problematis determinatio.*“

Ut vero taceam de innumeris casibus
infaustis, qui jurisdictione sic dicta vo-
luntaria — *rite concepta* — *riteque admini-*
strata — possint praecaveri; ut taceam
denique, „quantopere ipsius civitatis se-
curitas ac quies ista contineatur; — *duo*
tantum, quae efficiuntur illa, respiciens
momenta“ fini meo satisfaciam. — Istud
enim institutum civitatis *rite collocatum*

„1) infinitum causarum numerum mi-
nuere et rescindere,“

„2) et unum ex illis esse — (de qui-
bus in quaestione mea inaugurali
mentionem feci) — medicamentis —

„pro restaurando juramento“ — quam
maxime salubre,“

contendo hujusque sententiae veritatem
ex ipsa rei natura conabor eruere: —
quo autem cum fructu? sequens doceat
istius rei disquisitio.

SECTIO PRIMA.

Infinita causarum series imminuitur.

§. 41.

Probatio.

Agros paludosos et juncosos exsiccaturum foecundosque reddituro praecipuae sit curae, „mali hujus fontes inprimis explorare;“ dein illos obstruat necesse est; — simili etiam modo licet immensam causarum, reipublicae bono haud salubrium, copiam appellare „malignam civitatis colluviem;“ cujus, ut removeatur, fontes diligenter inquirendi sunt et obtu- randi. — Perscrutantes ergo immensum illum campum, „unde plurimam et nocivam ad hunc videmus adfluere materiem,“ tres inter omnes ubertate maxime conspicuos habemus fontes; quorum *primum* quidem — *rem pactitiam* appellemus (das Heer der Verträge) largissime fluentem, — *secundum* — *rem testamentariam* (die Testaments Materie), — *tertium* denique — *rem matrimoniam et con-*

jugialem — (die ehelichen Verhältnisse) — utrumque, quamquam impari fluxu, *largiter* tamen effusum.

§. 42.

Continuatio.

Perlustremus innumeras paene diversissimasque pactorum species, quorum ex singulis propemodum — inter ignaros aut dolosos improvidosque — „*causam quandam progigni* videmus.

„Cajus praedium quoddam N. a Sempronio emit; confidens autem cautelarumque paciscendi inscius — scribendo tantum, „*praedium N. a Sempronio 1000 fl. emisse,*“ acquiescit. — At haud longo tempore interjecto astutum callidumque Sempronium partem aliam ex alia sibi vindicantem, improvidumque Cajum, cui tale quidquam ne suboluit quidem, *pessima lite premi* cognoscimus! —

Contrariam alibi rationem habemus, venditorem nempe *levem ignarumque* rem venditam emtori credentem, et, — *cautis-*

sime ut omnia peragat, — ex hypotheca illam sibi reservandam curantem; — quid vero? — „Res emtoris paulo post quum fierent ancipites, venditor iniquam sortem experitur; — rem suam venditam — hypotheca fretus — sese recepturum gaudens | — tristissima, „*reservatum utique dominium, minime vero hypothecam, jus praebere separationis,*“ — concutitur sententia; et fatali se concursu videt irretitum! — Et sic in infinitum hanc pactorum speciem — inter improvidos et cautelarum nescios — explicare causas animadvertimus. —

— Ast conjiciamus oculos in aliam materiae partem; — quid et hic conspiciamus? —

Titius praedium suum Paulo *locat*; et hic objectum aequae ac pretium locationis, simulque diem, a quo et ad quem, exactissime quum jam posuisset, nil timendum esse ultra putat. —

Ast anno primo vix elapso conductor ille pro calamitate ab horrenda grandine sibi inflicta petit restitutionem a Ti-

tio, et hac de re quum nihil fuerit certum, ipsique contrahentes de valore dissentiant, — lis jam est suborta. —

Qua autem vix decisa bellum oritur, illudque, in quo praedium est Titii, territorium miles habet longe lateque. — En! *novum jam certamen* Titium inter et Paulum! — nihil enim et de istius damni reparatione inter illos statutum! opinionesque eorum dissentientes!

Quibus vero difficultatibus Titius denique defatigatus praedium, — die locationis licet currente — quam primum vendit. — Quid vero? — Titius — difficultates avertere studens — *in novam* ruit „*prioribus etiam maligniorem*“ fortunam. — Paulus enim damnum, quod tempore locationis nondum peracto expulsus sentiat, quum sibi resarciendum peteret, et huic quoque causae non esse provissum, eluceat, — dissentiens Titius ab irato nunc conductore in graviorem sentit se causam provocatum! —

Quis autem omnes illos, quos singu-

lae pactorum species inconsiderato omnisque fere ingenii culturae experti agricolae tendant, laqueos investiget? — Tam immensum istorum numerum, tam insuperabilem causarum ex pactis orientium cumulum esse, quam innumerabilem pactorum copiam, „quotidiana nos edocet experientia.

§. 43.

Continuatio.

Quid denique, „*si rem testamentariam, et matrimonialem vel conjugialem* (die Testaments-Materie, und die ehelichen Verhältnisse) accurate consideramus,“ apparet? — *Tot fere lites, quot testamenta a ludimagistris ruri confecta !!* — formalia enim externa si modo sciant observentque, testamentum jam rite se conficere putant et optime. — Vae autem testantibus eorumque haeredibus! — aliud prorsus docet experientia. —

Hoc enim impugnant testamentum haeredes necessarii legitima sua destituti

aut deminuti! illud autem, haerede deficiente, — quum substitutio sit plane omis-
sa, — fit *destitutum*, totamque fert haereditatem in eorum manus, quos testator omni, qua potuit, cura intenderat praeterire! — quem vero casum sexcentas jam sequi videmus querelas detestabiles! — aliud denique et benevolam quidem testatoris voluntatem continens, sed partes clare non assignans — haeredem inter et legatarios ipsos — dissidiorum simultatumque existit origio! — Ed quid protenus disseram? — quis enim est iudicum ipsorum, qui sententiae hujus, „*frequentissimam in eo, quid quod fere quotidianam esse litigandi materiam,*“ non possit evincere veritatem? —

§. 44.

Continuatio.

Quanta vero litigandi materia rem testamentariam vidimus abundare, tantam quoque *conjugialem* praebere, et ipsius rei nos edocet indoles, et tristissima confir-

mant exempla. Missis enim innumeris illis momentis, quae, si liberis existentibus conjux superstes ad secundas transire nuptias velit „in liberis aut absolvendis, aut uniendis,“ et in curatoribus statuendis, cautissime sint perpendenda; — missis casibus funestis et damnis irreparabilibus, quae istius rei aut imperitia, aut improvidentia illis possit inferre; — „de illo casu solo, quo, nullis equidem liberis existentibus, conjuge altero mortuo, alterum inter et cognatos illius sint distribuenda bona,“ admonere mihi jam sufficiat! — Quam infinitae paene causae sequuntur unicum illud momentum, „si bonorum a conjugibus allatorum fuerit initio neglecta taxatio dignaque fide consignatio?“ — Re cuncta sunt per se clara, exempla vero odiosa! —

§. 45.

Conclusio.

Explorati modo sunt *fontes causarum* — *ubertate maxime conspicui*; — *ubinam*

vero „et illos obturandi“ probatissimum habebimus remedium? — Hoc sane benefice nobis offerre jurisdictionem sic dictam voluntariam — *rite constitutam*, — ex omnibus, quae hucusque jam sunt disputata, clarissime elucet. — Fontes enim illos exploratos nihil, „nisi istius continere objecta,“ quis negare audeat? — Quae autem objecta, „quum rite fuerint dijudicata, riteque administrata,“ simulque periculum originis causarum inde prodeuntium cum iis conjunctum plane evanescere, nemo non animadvertet. — Quum igitur, et minima objectorum jurisdictionis voluntariae parte modo perlustrata, tot jam, „nisi caute exacteque pertractentur,“ litigandi discrimina ex iis procedere perspexerimus, et, omnium fere illius objectorum aequalem esse naturam atque indolem, tam ratio, quam experientia doceat; — summo hinc cum jure sententiam illam: *jurisdictione voluntaria — „rite constituta“* — „infinitum causarum numerum imminui revera,“ me protulisse arbitror.

SECTIO SECUNDA.

Aliquod etiam ex illis — (de quibus in quaestione mea inaugurali mentionem feci) — idque insigne „pro restaurando juramento“ remedium est jurisdictio sic dicta voluntaria.

§. 46.

Disquisitio.

Firmissimum est artis politicae decretum, civitatem omnino teneri, quamcunque legem, quodcunque reipublicae institutum, — quamvis initio protulerint fructus optimos, — cum primum tamen ad illum, propter quem sunt introducta, non adducant finem, aut plane tollere, aut ita tamen, „ut metam iterum attingant praefixam,“ reformare. —

Qua ductus sententia quaestionem meam inauguralem exponens, *jusjurandum*, — quod veteres affirmationem religiosam dixerunt ff) aut affirmationem in-

ff) Cic. Lib. III. de offic. cap. 29.

vocato Deo probationis expertem gg), et quo teste Cicerone hh) nullum vinculum ad adstringendam fidem majores arctius esse voluere, — hominum quum spectemus tam cogitandi vivendique, quam illo utendi, illudque praestandi rationem quotidianam, — *finem necdum attingere praefixum*, ex ipsius rei indole aeque ac juris naturalis principiis pro virium tenuitate demonstrare tentaveram.

Hoc proinde, quasi fini quodammodo contrarium, aut esse prorsus a juris limitibus amovendum, aut esse tamen restaurandum ii) necessarie consequiebatur. — Ut prius ut posterius expediatur consilium, plura jam esse parata media, quum contenderim, — et „ad juramentum restauran-

gg) ὁρκος ἐστὶ μετα θείας παραλήψεως φασὶς ἀναποδείκτος. Aristotel. in Rhetor. ad Alexandrum. cap 18.

hh) Lib. III. de offic. cap. 31.

ii) Cum, ut ait Petronius, Satyr. cap. XXXV. Nemo coelum putat, nemo ius iurandum servat etc.

aium“ remedium quam saluberrimum in jurisdictione voluntaria rite constituta me reperisse arbitror. — *An* adsit illud reipsa, et *quale* sit: paucis examinare mihi liceat.

§. 47.

Continuatio.

Rem quamlibet, „*autoritate praesertim quae debeat valere, ceu nummum primo asperum levigatum dein usu frequenti quam plurimum fieri detritam,*“ tam antiquitate, quam experientia quotidiana confirmatur. *Eandem* autem et juramento inesse naturam, „quis est, qui nesciat? — Praecipuum et primum hinc praesentis ejus impotentiae causarum fontem haud gravi negotio explorabis: revera enim in eo, *quod ubique fere juramenta, quorum sanctitatem pietatis esse partem non exiguan* legimus *kk)* *quin congruus et probabilis,*

kk) μέρος ὅν μικρόν ἐστὶν τῆς εὐσεβείας ἡ εὐορκία. Hierocl. in aurea carmina Pythagorae pag. 37. edit Londin.

quem veteres jubebant, II) habeatur modus, indies accumulatur, primariam, „tam parvi cur aestimentur,“ causam esse positam, tam sana ratione, quam ipsius rei natura et experientia ducti manifeste cognoscimus: ea enim est hominum conditio, ut illud tantummodo, quod rarius viderint, solenne videatur quidquam sanctum atque sublime, eoque solum, quod raro senserint, adhuc commoveantur; quo consentientes illos animadvertimus ubique fere, omnique tempore, quousque rerum gestarum cognitio extenditur. Inde virum quemcunque et optima quidem ingenii cultura instructum hac ratione sentientem novimus, ut solennitatibus quibusdam, quae alios equidem, rarius eas spectantes, valde commoveant, eoquod saepissime illis adesse debeat, vix moveatur, quamvis res sint summi momenti; cuius vix alia habebitur causa, quam quod creber-

II) Hierocl. loc. cit. pag. 34.

rime viderit illas repetitas, aut ipse reperit, res illas igitur minime stupens summa potius levitate, quippe qui obcalluit, intuetur, peragit, peragentes alios non curat. — Quin etiam rebus naturalibus, quae maximum hominibus initio incusserant terrorem, cum primum crebrius illas contingere fuerint experti, quasi quotidianis jam adsuetos haud amplius terreri, testatur experientia; quo sensu fere dictum a Sophocle tempus *Deus facilis mm)*, videlicet, quod omnia leniat, molliat, deteratque. — Inprimis hinc, ne jusjurandum — quod veteres praedicabant humana consilia, cum incerta sint, ad constantiam revocare, sive de verbis, sive de rebus agatur; partim quidem eorum, quae gesta sunt, veritatem demonstrans, partim etiam futurorum fidem atque constantiam firmans nn) — ad vulgaria demum

mm) χρόνος γὰρ εὐμαρῆς θεός. Αἰ. μας.

nn) ὁρῶς το ἀμφιβόλον τῆς ἀνθρώπινης προαι-
ρησεως εἰς βεβαιότητα μεταρρυθμίζειν, καὶ

remittatur, aut labatur, ejusque prorsus evanescat autoritas, ad illam sane metam „ut numerus juramentorum quam angustissimis includatur finibus,“ omni studio intendendum esse puto; quod voluisse veteres omnino mihi videtur, quum praeciperent, „jusjurandum etiam sancte juraturo fugiendum“ oo) „postulandum nequidem flagro praesente jusjurandum“ pp). Optimam servandi cultus jurisjurandi rationem et curam esse, si eo nec frequenter utaris, nec temere, nec quibuslibet in rebus, nec ad sermonis amplificationem, nec ad narrationis confirmationem atque fidem, sed quantum fieri potest, rebus tantum necessariis simul atque honorificis adhibeatur, eoque tempore,

μένειν ἐπὶ τῆς ταυτοτήτος ἀναγκάζειν, ἐν τε λόγοις καὶ ἔργοις τοῦτο μὲν γεγενημένον το σαφές ἐκφαίνειν τοῦτο δὲ τῶν μελλόντων γενήσεσθαι το βεβαίον ἀπαιτῶν. Hierocl. loc. cit. pag. 30.

oo) ὅρκον δε φευγε, καὶν δικαίως ὀμνυῆς. Menand. εἰς ὅρκον.

pp) μασιγος οὐσης ὅρκον οὐκ ἐτι δίδως. Apollod. εἰς ὅρκον.

cum eorum nulla salus alia, quam ex sola jurisjurandi veritate expectetur qq) „Jusjurandum nemini deferendum: nam si bonus vel absque jurejurando fidem illi praestandam, sin malus, perjurium non extimescere rr). Cujus quidem rei meaeque sententiae gravissimum autorem defensoremque, *Justinianum* Legislatorum principem — habeo: qua enim alia causa commotus tam praeclaras hac de materia dedit leges? e quibus *illam sat insignem* ss) adferre,

qq) Hierocl. loc. cit. pag. 34.

rr) Cael. Calcagn. Dict. moral. pag. 650.

ss) Leg. 11. cod. de rebus creditis et jurejurando. (L. IV. tit 1.) ubi sic ait: Siquis jusjurandum intulerit, et, necdum eo praestito, postea (utpote sibi allegationibus abundantibus) hoc revocaverit: sancimus nemini licere penitus iterum ad sacramentum recurrere, (satis enim absurdum est redire ad hoc, cui renunciandum putavit, et cum desperavit aliam probationem tunc denuo ad religionem convolare) et judices nullo modo (eos) audire ad tales iniquitates venientes. Siquis autem sacramentum intulerit, et (hoc) revocare maluerit, licere quidem (ei) hoc facere et alias probationes, si voluerit, praesta-

mihi sufficiat, in qua tantam illius intentionis exhibuit vim, ut — omnes fere probationis regulas formaliaque percurrens — neglectis adeo generalibus de jurejurando statutis principiis — juramentum deferendi, — quanquam *acceptatum*, *dummodo non praestitum*, *nec inde lata sententia definitiva*, — illud *revocare*, aliisque remediis thema probare *concesserit*, „e contrario vero,“ — „ne deferat juramentum ultro,“ — *prohibuerit*. —

§. 48.

Conclusio.

Quem autem ad finem obtinendum parata iam plura dari media, in quaestione mea inaugurali exposui. Praetermissis ve-

re; ita tamen, ut hujusmodi licentia usque ad litis tantummodo terminum ei praestetur. Post definitivam autem sententiam, quae provocatione suspensa non sit, vel quae, postquam fuit appellatum, corroborata fuerit; nullo modo revocare juramentum, et iterum ad probationem venire cuiquam concedimus.

ro scopo meo minus convenientibus tt) *illud tantum medium, quod praebeat jurisdictio voluntaria — rite constituta, — fini meo satisfactorius paucis attingam.*

Omnia enim, quorum inprimis iusta ratio est, „juramentorum nempe *delatorum*“ indolem indagantes, universum hoc fere juramentorum genus — non tene quidem — complecti animadvertimus postulata aut cujusvis generis negotia, „*quae vel totius, vel singularum rei partium ratione nec testibus, nec documentis possint probari.*“

Verum cum firmissimis hucusque comprobatum est argumentis, „pretiosos suavissimosque fructus, quos a jurisdictione voluntaria — *rite dijudicata riteque administrata* — licet expectare, in eo esse, ac id efficere“ ut omnia negotia *ante dicta* hoc modo peragantur, et omni,

tt) Quae luculentissime sunt exposita in op. sub titulo. Ueber den Eid. Von Justus von Schmidt genannt Phiseldeck. Helmstadt, 1798.

qua possit fieri, cura ac providentia,“ ne ullum inter contrahentes vel tertium oria-
tur dubium, ne minimus maligno doloso-
que praebeatur locus, nullaue negotii
pars probatione unquam sit destituta; —
et secundam eam, quam protuli, senten-
tiam, „jurisdictionem voluntariam — rite
constitutam — praebere quoque „pro restau-
rando juramento“ remedium quam salu-
berrimum,“ e praemissis luculenter arbi-
tror procedere.

§. 49.

Notandum.

Quando commoda, quae ex nova illa
provisione jurium politica — rite peracta
profluant, disquirere fueram connixus,
tantum sane abfui, ut primo docerem, —
civitatis hoc esse institutum, quod legislativa
prudencia respiciat, profecto non indignum; —
ut potius, — hoc satis satisque cognitum

praesumens — propositae sententiae meae
 sanas exponere causas tentarem. — Quod
 si praestiterim aliquantum, posteaque for-
 san autor ingenii praeclari, scientiae et
 nitoris librum desuper ediderit omnibus
 numeris absolutum, — quod tyro non
 valuit, — et me erudierit; finem mihi
 propositum, et jucundum laboris prae-
 mium jamjam sum assecutus. —

Pro singulis instituti partibus rite
 administrandis probatissima jam inveniun-
 tur praecepta in opusculo saepius lauda-
 to cl. L. B. de Leonrod; nec non in
 alio ejusdem opusculo satis egregio vv)
 quoque magis laudanda majorisque aesti-
 manda ipsa illa disquisitio, eo magis nos
 simul edocebit, „*reformatione quam maxime*

vv) Cui titulus: Entwurf einer allgemeinen
 Hypotheken Ordnung. cet. cet.

necessaria hoc institutum indigere. — Fa-
 veat modo Civitas illi instituto, levique
 huic tironis tentamini Lectorum bene-
 volentia!

THESES

EX

UNIVERSO JURE ET SCIENTIA PO-
LITICA.

I.

Jus naturale juris positivi basis est.

II.

Jus naturale vel est privatum, vel
publicum; *illud* vero vel absolutum, vel
hypotheticum; *hoc* autem vel jus civitatis,
vel jus civitatum.

III.

Jura hominis originaria, circa quae versatur jus naturale privatum, non sunt nisi modificationes *unius ejusdem juris originarii*, quod in jure *Personalitatis* cernitur.

IV.

Jus *adquisitum* omne vel factitium est, vel pactitium; in utroque *titulus* et *modus acquirendi* probe discernendi sunt.

V.

Dominia et pacta sunt juris naturalis.

VI.

Neutiquam autem usucapio et haereditas.

VII.

Membrorum societatis cujusvis, hinc et *matrimonialis*, *ecclesiasticae* et *civilis* jura et obligationes non possunt nisi *ad ideam pacti* definiri.

VIII.

Potestate *legislativa* et *executiva* omnis, quae in supremo civitatis Imperante cernitur, potestas absolvitur. *Trias politica*, quam Kantius statuit, nulla est.

IX.

Cum potestate legislativa cohaeret potestas punitiva, ad ipsam adeo poenam mortis contra latrones et sicarios extendenda.

X.

Ad sphaeram potestatis *executivae* „*jus munerum*“ quoque pertinet, respectu principii, ex quo vera ejus indoles pendet, multiplici modo controversum.

XI.

Et literaria et practica Politiae sphaera magis magisque amplianda et colenda.

XII.

Quae intercedant differentiae Poli-

tiae inter ac Justitiae Potestatem provocatus exponam.

XIII.

Methodus separationis in Potestatibus reipublicae constituendis multum praefenda illi conjunctionis.

XIV.

Ut leges valeant positivae, ac per exceptionem ignorantiae legis non possint elidi, opus est *libello illas continente pro quavis civium classe elaborato.*

XV.

Quaerenti, quae sit relatio juris civitatem inter et ecclesiam? respondebo.

XVI.

Bellum quid sit, justumne, et quibusnam sub circumstantiis, provocatus exponam.

XVII.

In computatione legitimae si respiciendum est ad numerum liberorum, ab iis juste exheredatus non est excludendus.

XVIII.

Etiam ab causas, quae Novell. CXV. non sunt expressae, exheredatio est licita.

XIX.

Per procuratorem offerri nequit testamentum judici.

XX.

Praxis, qua fratrum filii cum parentibus eorum concurrunt in liberorum hereditate, sive soli existant, sive unacum iis simul fratres adsint, qui succedant, *Theoriae* est contraria.

XXI.

Legatum nuda voluntate adimitur, non ita transfertur.

XXII.

Jus accrescendi inter cohaeredes differt ab illo inter collegatarios; et *primum* emtori haereditatis ita non competit, ut cohaeredis deficientis portionem capiat.

XXIII.

Quartam falcidiam inter et Trebel-
lianicam quae intercedant differentiae,
inquiram.

XXIV.

Exceptio sic dicta non numeratae pecuniae *post biennium* etiam admittitur.

XXV.

Remedium ex lege 2. cod. (L. IV. tit. 44.) de rescindenda venditione nec ad emtorem, nec ad alia juris negotia pertinere, et verbum et ratio legis statuunt.

XXVI.

Codex bavaricus civilis principiis de

dote romanis magis, quam instituto communionis bonorum conjugalis favere videtur.

XXVII.

Unio prolium non secundum principia adoptionis est dijudicanda.

XXVIII.

Quid de clausula „Desuper etc. sentiam, et secundum jus commune, et cod. jur. jud. Bavaricum, interroganti exponam.

XXIX.

Item, regulam assignabo generalem, „cui incumbat probandi onus in casu quolibet obveniente?

XXX.

Assertum illud „jusjurandum probandi medium esse *extraordinarium*“ non videtur subsistere.

XXXI.

Probatio pro vitando perjurio — secundum leg. 11. cod. de reb. credit et rejurando — „*juramento nondum praestito*“ fieri potest licet acceptatum sit ab adversario juramentum delatum. — Et huic non obstat regulae cod. jur. jud. bav. cap. 13. §. 2. n. 3.

XXXII.

Juramentum sic dictum perhorrescentiae naturam juramenti suppletorii neutiquam, sed revera calumniae habere, in ratione legis nempe cap. 11. §. 1. J. canon. de rescriptis in 6to — est fundatum.

XXXIII.

Processum executivum instituens, „*et diem venisse*,“ nec secundum jus commune, nec secundum codic. jur. jud. Bav. in specie tenetur demonstrare.

XXXIV.

Non poenis sed renuntiatione et principiis indemnisationis nituntur effectus contumaciae in processu civili, et conditio, sine qua non est imputatio.

XXXV.

Summa appellabilis, *ceu* *Quantitas constituta*, non nisi revisione licita jurisdictionis fini accommodari potest.

XXXVI.

Doli indirecti nec 1) in rei natura, nec 2) in legibus positivis est ratio.

XXXVII.

Ut hinc praesentiam ambitumque doli rite possimus dijudicare, certis opus est principiis, a codice Bavar. criminali accurate praescriptis.

XXXVIII.

In processu criminali et civili quid de confessione qualificata sit juris? provocatus disquiram.

XXXIX.

Feudum foemininum in dubio praesumitur tantum successivum.

XL.

Extincto genere masculino *filia* ultimo defuncto proxima praeferenda est in successione filiae primo acquirenti proximae.

XLI.

Domania civitatis non sunt alienanda.

XLII.

Et *fabricae*, *Commercium* et *agricultura* habent in *Oeconomia* vim productivam.

XLIII.

Et singula haecce juvant ita sese invicem, ut nullum sine altero possit existare.

XLIV.

Istorum hinc *aequilibrium* (auf ihr gleichkräftiges Zusammenwirken) nititur *salus reipublicae physica*.

XLV.

Caveat ergo civitas, ne unum ex his cum damno alterius praevaleat.

XLVI.

Physica enim sive *externa* reipublicae *salus* cohaeret cum *interna*.

Stöhr, Franz,

Diss. inaug. iur. de iurisdictione sic dicta voluntaria

Wirceburgum 1818

Diss. 720,4

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10841489-7